

УДК 364.22

Івашків В.О., ст. викл., Самотій Н.С., ст. викл. ©

Навчально-науковий інститут підприємництва та перспективних технологій при Національному університеті «Львівська політехніка»

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано основні елементи системи фінансового забезпечення подолання бідності, наведено чинники бідності, вибір яких впливає на формування інструментарію фінансового забезпечення. Досліджено особливості застосування фінансового забезпечення заходів для подолання абсолютної та відносної бідності.

Ключові слова: фінансове забезпечення, бідність, доходи, фінансові ресурси, чинники, мінімізація.

Постановка проблеми. Проблема полягає у наростаючій необхідності фінансового забезпечення подолання бідності як соціально-економічного явища, причини якого мають глибоке економічне, культурне та психологічне коріння, а наслідки торкаються інтересів усього суспільства і впливають на його розвиток [1]. На думку німецького письменника Іоганна Ріхтера, «бідність є єдиним тягарем, який стає тим важчим, чим більше людей його носять» [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Бідність як поляризація та розшарування суспільства є наслідком несправедливої диференціації доходів. Проблемі диференціації доходів та шляхам її вирішення приділяється значна увага сучасних науковців, політиків, суспільних діячів. В Україні вивченням аспектів диференціації населення за заробітною платою та доходами займаються такі провідні вчені, як Лібанова Е.М., Новиков В.М., Ревенко А.П., Куликов Г.Т., Гнибіденко І.Ф., Колот А.М., Черенько Л.М. та інші.

Проблемами фінансового забезпечення економічних процесів займалися С.Юрій, В.Федосов, Л.Алексеєнко, І.Зятковський, джерела та форми фінансового забезпечення охорони здоров'я розглядала Н.Карпишин, теоретичні та прикладні аспекти застосування фінансових важелів подолання бідності в Україні розглядали О.Кириленко, І.Білоус, Б.Малиняк.

Постановка завдання.

1) розглянути джерела, форми та інструменти фінансового забезпечення подолання бідності населення; 2) проаналізувати чинники бідності, вибір яких впливає на формування інструментарію фінансового забезпечення; 3) дослідити особливості застосування фінансового забезпечення заходів для подолання абсолютної та відносної бідності.

Результати досліджень. Необхідність реалізації заходів з метою подолання бідності потребує ефективного застосування фінансового

забезпечення, яке доцільно розглядати як сукупність фінансових ресурсів, форм та інструментів для поліпшення стану домогосподарств, які не досягли економічного добробуту, через що не можуть підтримувати спосіб життя, характерний для конкретного суспільства і в конкретний період часу [1].

Рис.1. Основні елементи системи фінансового забезпечення подолання бідності [1].

Поєднувати джерела, форми та інструменти фінансового забезпечення подолання бідності необхідно відповідно до принципів соціальної справедливості, економічної ефективності та пріоритетності впливу на чинники бідності. Провідні російські науковці з питань дослідження явища бідності В.Бобков, В.Зінін, А.Разумов до основних чинників бідності відносять [3].

1. Економічні (продуктивність праці, заробітна плата, її диференціація, безробіття, не конкурентоспроможність, низькооплачувані робочі місця, висока частка збиткових підприємств);

2. Соціально-медичні (інвалідність, старість, незадовільний стан здоров'я, високий рівень захворюваності);

3. Демографічні (неповні сім'ї, проблеми ефективного працевлаштування для молоді та людей старшого віку);

4. Освітньо-кваліфікаційні (низький рівень освіти, недостатній рівень професійної підготовки, стан незатребуваності пропонованої освіти сучасним вимогам ринку праці). Власне ці чинники містять багато протиріч. З одного боку, до категорії бідних потрапили верстви населення середнього класу, які за освітньо-кваліфікаційним рівнем, професійною підготовкою, соціальному статусу ніколи раніше не були і не могли бути бідними. На думку, Н.Римашевської – це, так звані, «нові бідні», які у промислово-розвинутих країнах складають рушійну силу інноваційного розвитку країни. З іншого боку, система освіти в Україні потребує суттєвого реформування з акцентом на ті вимоги, які ставить перед випускником навчального закладу – сучасний, глобалізований ринок праці;

5. Політичні (нестабільна політична ситуація, відсутній взаємозв'язок влади та народу, що опосередковано стимулює вимушену міграцію населення України);

6. Регіонально-географічні (нерівномірний розвиток продуктивних сил);

7. Соціокультурні (традиції та менталітет, споживча психологія, сімейні цінності тощо [4].

8. Демографічні (стать, вік, склад сім'ї).

Фінансове забезпечення подолання бідності має сприяти мінімізації як бідності так і усуненню чинників, які її зумовлюють. Однозначно, є чинники, які усунути неможливо, які залежить від споживацької психології, культурних цінностей, усталених звичаїв в сім'ї, але можна мінімізувати їхній вплив на бідність, як соціально-економічну категорію.

Для дослідження фінансового забезпечення бідності слід виокремити абсолютну та відносну бідність, так як тут є свої особливості. На сьогоднішній день використовуються два відмінних означення: абсолютна та відносна бідність.

Абсолютна бідність визначається шляхом порівняння загального доходу індивідуума чи сім'ї із загальною вартістю деякого кошика товарів та послуг, що складають базові потреби у суспільстві. Люди чиї доходи менші від базових потреб перелічених у кошику живуть у абсолютній бідності.

Визначаючи відносну бідність, порівнюють загальний дохід особи чи сім'ї та структуру витрат у суспільстві в цілому. Люди із нижчим рівнем доходу, що витрачають більшу частку своїх доходів на кошик товарів та послуг порівняно із деякими пороговими значеннями, встановленими на підставі середнього в суспільстві розміру цієї частки, вважаються відносно бідними. Спільним параметром у обох означеннях є те, що дохід та відповідно рівень споживання даної особи (сім'ї) є недостатніми для задоволення деяких мінімальних потреб. Конкретне визначення порогових значень як для абсолютної так і для відносної бідності залежить від країни де воно застосовується. Наприклад в США, бідність для родини (не фермерської) із більше ніж трьох чоловік визначається як рівень доходів нижчий ніж потроєна вартість найдешевшого із чотирьох

продуктових планів визначених Департаментом Сільського господарства. Іншим прикладом є означення бідності прийняте Європейським Союзом у 1984 році. Воно визначає, що "бідні це ті, чий ресурси (матеріальні, культурні та соціальні) є настільки обмеженими, що виключають можливість провадити мінімально прийнятний рівень життя в суспільстві тієї країни у якій вони проживають".

Рис.2. Особливості застосування фінансового забезпечення заходів для подолання абсолютної бідності [1].

Рис. 3. Специфіка використання фінансового забезпечення для зниження відносної бідності [1]

Досить складно аналізувати та формувати фінансове забезпечення відносної бідності, так як виникає проблема визначення та аналізу кількості бідних. Тому, фінансові ресурси потрібно спрямовувати не тільки на забезпечення прожиткового мінімуму, а й на мінімізацію тих чинників, які спричиняють бідність взагалі [1].

Висновки. Головною метою фінансового забезпечення подолання бідності є дослідження впливу складових фінансового механізму на вищезазначені чинники бідності та їх мінімізація. Цілеспрямоване фінансування конкретних чинників стане дієвим інструментом підвищення добробуту населення.

В подальшому планується здійснити підбір та аналіз сукупності показників, що характеризують динаміку різних чинників бідності.

Література

1.Фінансові важелі подолання бідності в Україні: монограф. [О.П.Кириленко, І.І.Білоус, Б.С.Малиняк та ін.]; за ред..О.П.Кириленко. – Тернопіль: ТНЕУ, «Економічна думка» 2010. – 432с.

2.Цитата за Латік В. Проблема, яка досі є актуальною: [до Міжнародного дня боротьби з бідністю]/ Валентина Латік // Праця і зарплата. – 2009. – 14 жовтня (№38).

3.Бобков В.Н. Политика доходов и заработной платы. Доклад в рамках проекта МОЛТ Преодоление бедности, содействие занятости и местное экономическое развитие в Северно-Западном федеральном округе РФ/В.Н.Бобков, В.Г.Зинин, А.А.Разумов. – М.,2004.

4.Разумов А.А. Бедность в современной России / А.А.разумов, М.А. Ягодкина. – М.: Формула права, 2007.

Summary

The article analyses the basic elements of the system of financial support to overcome poverty are factors of poverty, which affects the choice of financial instruments. Investigated features of application of financial support measures for overcoming the absolute and relative poverty.

Key words: *financial security, poverty, income, financial resources, factors, minimizing.*

Рецензент – к.е.н., доцент Батюк Б.Б.